

D. M.

"Revue Philosophique", pod red. L. Levy-Bruhl, E. Brehier : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 1/4, 841-842

1956

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bliskiego Wschodu (zwłaszcza hebrajszczyzny) związanego pochodzeniem i okresem dzieciństwa z terenem Polski. Warto wreszcie zwrócić uwagę na zamieszczony w zeszyte 146 przez G. Sarton'a spis nazwisk historyków i filozofów nauki, których biografie ukazały się w „Izis” lub w „Osiris” oraz na krytyczną bibliografię historii nauki zajmującą 100 stron zeszytu 144.

D. M.

„Revue Philosophique”. Wyd. Presses Universitaires de France, red. L. Levy-Bruhl i E. Brehier.

Rocznik 1955 tego kwartalnika dotyczącego zagadnień filozofii w szerokim sensie obejmuje zeszyty poświęcone kolejno: psychologii, etyce, prawu i filozofii; historii filozofii oraz filozofii nauki.

W pierwszym z nich historyka psychologii może zainteresować artykuł A. B u r l o u d a *Bilans de la Psychologie dans la première moitié du XX siècle*. Artykuł informacyjny daje obszerny przegląd stanu badań w różnych dziedzinach psychologii XX wieku — od psychofizjologii po psychologię społeczną (z wyodrębnieniem takich gałęzi, jak psychologia zwierząt, psychologia dziecka czy psychopatologia), od badań eksperymentalnych po doktryny filozoficzne. W dziale recenzji krótki artykuł o życiu i dziele J. A. Comeniusa (pióra P. M e s n a r d a) z okazji francuskiego wydania *Wielkiej Dydaktyki* czeskiego pedagoga oraz — z analogicznej okazji — omówienie dzieła *Filozofie de la education* Angela Gonzaleza Alvareza przez M. D e b e s s e.

W następnym zeszycie J. G a u d e m e t (*Tendances et méthodes en droit romain*) przedstawia rozwój badań nad prawem rzymskim w XX wieku, wyróżniając trzy zasadnicze kierunki metod i problematyki: dogmatyczny, historyczny i socjologiczny. Ostatnia część artykułu omawia dzieła syntetyzujące te trzy tendencje, takie jak dzieło Mommsena, Bonfanta, Kasera i in.

Zeszyt trzeci, poświęcony historii filozofii zawiera artykuł R. R o b i n s o n a (*L'acrasie selon Aristote*), który może zainteresować historyka psychologii, sięgającego jej filozoficznych początków. Autor stara się odtworzyć arystotelesowskie rozważania problemu, jak ludzie popełniają czyny, które sami uważają za złe. Artykuł R. C a n g u i l h e m a *Organisme et modèles mécaniques* dotyczy kartezjańskiej koncepcji zwierząt-automatów. Jest to pierwsza część rozprawy autora (dalszy ciąg zapowiedziany) rozpatrująca analizę tego problemu u M. M. Gueroult (*Descartes selon l'ordre des raisons*). Inny artykuł na temat Dekarta (B. R o c h o t *Gassendi et la „logique” de Descartes*) przedstawia kontrowersje teoretyczne między Dekartem i Gassendim.

W dziale sprawozdań z literatury M. Gueroult recenzuje obszernie i interesująco pracę K. Smitha *New Studies in the Philosophie of Descartes* — w sposób, który czyni z recenzji artykuł na temat Dekarta. W tym samym zeszycie znajdziemy sprawozdanie z pracy A. C. Cromble'a *Robert Grosse-Testes and the Origins of Experimental Sciences (1100—1700)*, w której autor rozważa zagadnienie, jak z refleksji filozoficznej rodzi się zmysł eksperymentu.

Ostatni zeszyt z 1955 roku poświęcony jest w znacznej mierze filozoficznym problemom fizyki. H. K o n c z e w s k a w artykule *La crise de la physi-*

que contemporaine et la conversion idéaliste rozpatruje idealistyczne koncepcje teorii względności i teorii kwantów jako przewrót w podstawach klasycznej fizyki i jednocześnie przewrót w stosunku do idealizmu typu Kanta. O. Costa de Beauregard (*Complementarité et relativité*) zajmuje się teorią względności i teorią kwantów, poświęcając szczególną uwagę możliwościom wzajemnego zbliżenia ich tez. W dziale sprawozdań — recenzja P. M. Schuhla z pracy Alberta Einsteina *Conceptions scientifiques, morales et sociales*. Z innej dziedziny — kilka recenzji prac z historii logiki pióra R. Blanché (J. M. Bocheński *Ancient formal logic*, K. Dürr *The propositional logic of Boethius*, J. Łukasiewicz *Aristotle's syllogistic from the standpoint of modern logic*).

D. M.

E. Kolman. *Bernard Bolzano*. Izdatielstwo Akademii Nauk SSSR. Moskwa 1955, s. 224.

Wydana przez Instytut Historii Przyrodznawstwa i Techniki Radzieckiej Akademii Nauk książka ma na celu zaznajomienie czytelników radzieckich z życiem i działalnością wybitnego czeskiego myśliciela pierwszej połowy ubiegłego stulecia.

Po przedstawieniu sytuacji społeczno-politycznej w Czechach na przełomie XVIII i XIX stulecia i — na tym tle — roli uniwersytetu w Pradze, autor kreśli życiorys uczonego i jego środowisko, lata nauki oraz działalności twórczej.

W dalszych rozdziałach omówione zostały kolejno: prace matematyczne Bolzano, jego filozofia, logika, psychologia, estetyka i etyka oraz społeczno-polityczne poglądy uczonego (ze szczególnym uwzględnieniem jego socjalistycznej utopii).

Do książki dołączono: rosyjskie tłumaczenie tekstu *Demonstratio nova* oraz fragmenty *Nauki o funkcjach Bolzano*, wykaz ważniejszych dat z jego biografii, spis wydanych prac uczonego, bibliografię i indeks nazwisk.

W. W.

J. A. Mieżenko. *Russkaja tiechniczeskaja periodika 1800—1916*. Bibliograficzeskij ukazatel. Izdatielstwo Akadiemii Nauk SSSR. Moskwa-Leningrad 1955, s. 299.

„Pracownikom naukowym zajmującym się zagadnieniami historii ojczyźnej techniki — czytamy we wstępie — wiele trudności przysparzał brak ewidencji tak ważnych źródeł, jakimi bez wątpienia są wydawnictwa periodyczne“.

Z ogólnej liczby niemal jedenastu tysięcy rosyjskich technicznych wydawnictw periodycznych, jakie ukazywały się między rokiem 1800 a 1916, autor wybrał z górą 400 takich, które bądź w całości, bądź częściowo zawierają problematykę techniczną, i tytuły ich ułożył w porządku alfabetycznym, zaopatrząc każdą pozycję w krótką notkę, informującą czytelnika o zadaniach